

Чхейло А. А.

к. філос. н.,

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»,

Україна; e-mail: chkheailo_anna@ukr.net

Швидка О. Б.

к. соц. ком.,

Харківський навчально-науковий інститут

ДВНЗ «Університет банківської справи»,

Україна; e-mail: shvydkaya_elen@mail.ru

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ БАНКІРА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Анотація. У статті розглянуто проблему удосконалення освітнього процесу підготовки спеціалістів з банківництва в контексті змін у банківській системі. Проаналізовано пріоритетні напрямки трансформації кадрів банківського сектору та виокремлені вимоги до банкіра майбутнього, а саме доведена потреба у володінні «soft skills». Показано значущість гуманітарної підготовки для формування особистісних якостей випускників ВНЗ. Запропоновано запроваджувати нові навчальні програми підготовки з метою охоплення всього спектру розвитку «soft skills» у студентів під час навчання та посилення гуманітарної складової освіти.

Ключові слова: банкір, інновації, банк майбутнього, soft skills, комунікативні навички, фінансова грамотність, гуманітарна підготовка.

Формул: 0, рис. 0; табл. 0, бібл.: 11

Chkheailo A.

PhD in Philosophy,

Kharkiv Institute of Banking of Banking University,

Ukraine; e-mail: chkheailo_anna@ukr.net

Shvydka O.

PhD in Social Communication

Kharkiv Institute of Banking of Banking University,

Ukraine; email: shvydkaya_elen@mail.ru

BANKER'S INNOVATIVE MODELS IN TERMS OF BANKING SYSTEM REFORMING

Annotation. The article deals with the problem of improving the educational process of training specialists in banking in the context of changes in banking system. There is the analysis of the priority courses of staff transformation in banking sector and of distinguished requirements for a future banker, namely the necessity of «soft skills» was proven. There is the revelation of «soft skills» development, enabling future specialists to improve their communication skills and take responsibility. The article shows the importance of humanitarian training for the formation of graduates' personal qualities. The humanitarian training in domestic economic institutions was analyzed. It was proposed to implement new training programs to cover the whole range of "soft" skills among students during training and strengthening humanitarian component of education.

Keywords: banker, innovation, future bank, soft skills, communicative skills, financial literacy, humanitarian training.

JEL classification: A22

Formulas: 0; fig.: 0, tabl.: 0, bibl.: 11

Чхеайло А. А.

к. филос. н.,

Харьковский образовательно–научный институт
ГВУЗ «Университет банковского дела»,
Украина; e-mail: chkhailo_anna@ukr.net

Швыдкая Е. Б.

к. соц. ком.,

Харьковский образовательно–научный институт
ГВУЗ «Университет банковского дела»,
Украина; e-mail: shvydkaya_elen@mail.ru

ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕЛЬ БАНКИРА В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ

Аннотация. В статье рассмотрена проблема усовершенствования образовательного процесса подготовки специалистов по банковскому делу в контексте изменений в банковской системе. Проанализированы приоритетные направления трансформации кадров банковского сектора и выделены требования к банкиру будущего, а именно доказана потребность в приобретении «soft skills». Показана важность гуманитарной подготовки для формирования личностных качеств выпускников ВУЗов. Предложено внедрить новые учебные программы подготовки специалистов, которые охватывают весь спектр развития «soft skills» у студентов во время обучения и усиливают гуманитарную составляющую образования.

Ключевые слова: банкир, инновации, банк будущего, soft skills, коммуникативные навыки, финансовая грамотность, гуманитарная подготовка

Формул: 0; рис.: 0, табл.: 0, библи.: 11

Вступ. Традиційно банківська сфера вважається консервативною, але за останні десятиліття ми спостерігаємо революційні зміни, серед яких основну роль зіграли інформаційно–комунікаційні технології. У класичному форматі послугами банку користуються все менше людей. Актуальним стає дистанційне банківське обслуговування, коли клієнт здійснює певні банківські операції, не звертаючись до відділення. Незважаючи на те, що клієнти можуть обслуговуватись у банку самостійно, банківські працівники завжди будуть потрібні, адже змінюються та постійно з'являються нові банківські послуги, принципи обслуговування, вимоги до банку – все це треба доводити до клієнтів та вчити їх. Такі зміни потребують перегляду вимог до змісту освіти та підготовки працівників банків.

Аналіз досліджень та постановка проблеми. Вагомий внесок у дослідження напрямів інноваційної діяльності банків, видів та класифікацій банківських інновацій, організації інноваційних процесів зробили такі вчені: Б.Кінг, Г.Кларк, О.Лаврушин, С.Лемешинский, Дж. Сінкі, К.Скіннер, Й.Шумпетер, В.Геєць, С.Єгоричева, С.Козьменко, С.Леонов, В.Опарін, Н.Пантелеєва, Л.Примостка, Т.Смовженко, Т.Шалига, І. Карчева та інші.

Аналіз процесів оновлення професійної освіти представлено у ряді досліджень Г. Артемчука, С. Гончаренка, А. Грецова, В. Кременя, А. Маркової, В. Поповича, Г. Січкарєнка, В. Фокіної, А. Фонарьова, Д. Чернілевського, А. Шаповалова та інші. Формуванню кадрового потенціалу банкира присвячені праці Т. Смовженко, Б. Самородова, Р. Миленкової, Б. Пшика, В. Міщенко, А. Єпіфанова, О. Мельниченка та інші.

Однак зв'язку між освітою та швидким розвитком нових дистанційних форм банківського обслуговування у науковій та науково–методичній літературі приділяється недостатня увага.

Метою статті є побудова інноваційної моделі сучасного банкира в контексті змін у банківській системі та необхідності удосконалення освітнього процесу підготовки спеціалістів з банківництва.

Результати дослідження. В умовах формування нового інформаційного суспільства періодичні трансформації структур вже перестали сприйматися як виключення та стали нормою життя. Сьогодні виживають тільки ті лідери, хто відчуває тенденції змін і миттєво пристосовується до них, відмовившись від старих і звичних форм роботи. Стратегія переходу банків до інноваційної моделі розвитку пов'язана з перетворенням інновацій, інформаційних технологій та освіти у визначальні фактори розвитку як окремих банків, так і в цілому банківської системи [1].

Провідні банки перебудовуються для того, щоб стати гнучкими, адаптуватися до змін, що відбуваються, переглядають свою профільну діяльність та корпоративні цінності. Банківські продукти, розповсюдження та реалізація продукту, персонал – це три ключових об'єкти трансформації банківського сектору.

На кардинальні зміни структури кадрів впливають глобальні зміни, які відбуваються у всьому світі, а саме:

1. Скорочення розриву між розвиненими країнами і країнами, що розвиваються, сприяє формуванню справжнього глобального ринку. У зв'язку з посиленням ринкової конкуренції банки стикаються з проблемою дефіциту кваліфікованих фахівців і підвищенням вартості їхніх послуг

2. Молоді фахівці схильні частіше міняти роботодавця, однак, в найбільш розвинених країнах, середній час роботи на одному місці продовжує збільшуватися. Банкам необхідно знайти баланс між потребами і навичками досвідчених працівників і тих, хто тільки починає свою кар'єру.

3. Інновації у сфері цифрових технологій сприяють впровадженню нових засобів взаємодії з клієнтами та підвищенню ефективності. Банки повинні визначити, які види роботи зберуться за людьми, а які будуть переважно автоматизовані.

4. Залучення висококваліфікованих фахівців стає все дорожче і при цьому не гарантує високих результатів, тому банкам слід переглянути критерії відбору персоналу, а також знайти нові способи утримання ефективних співробітників.

Саме тому пріоритетними напрямками трансформації кадрів у банківському секторі є: зрозуміти пріоритети нового покоління співробітників, оцінити вплив технологій на персонал, змінити корпоративну культуру з урахуванням стратегій рівних можливостей, установити і підтримувати взаємодію між співробітниками, формувати ефективні команди.

Нове покоління молодих фахівців, а саме молоді люди, які народилися між 1981 та 2000 роками, кардинально відрізняється від спеціалістів попередніх поколінь. За даними дослідження міжнародної аудиторської компанії Ernst & Young Global Limited [2], серед представників нового покоління спостерігається високий рівень мобільності персоналу, якщо вони не задоволені оплатою праці, обмеженими можливостями кар'єрного зросту або недостатньо зручним графіком роботи.

Представники покоління Y активно використовують сучасні технології, блоги та соціальні мережі стали невід'ємною складовою їхнього життя, за допомоги яких вони діляться думками та досвідом з іншими людьми.

На відміну від старших поколінь представники покоління міленіуму більш відкриті для співпраці, швидко пристосовуються до нових умов. Для них найважливішим є бути визнаним, щоб їх робота була гідно оцінена. Однак роботодавці не вважають їх командними гравцями або працьовитими, незважаючи на наявність у них певного ентузіазму.

Таким чином, можна виокремити основні вимоги до кандидатів у банкіри майбутнього:

- сформованість комунікативних навичок;
- бажання вчитися і працювати;
- вміння мислити стратегічно та нестандартно;
- наявність лідерських якостей;
- спроможність швидко сприймати нову інформацію та адаптуватися до нових умов;
- підприємницький талант.

Цілком очевидно, що революційні зміни, які відбуваються в суспільстві та банківському секторі зокрема, вимагають оновлення або навіть зміни програм навчання у вищих навчальних закладах, які готують фахівців для банківського сектору, з урахуванням стратегії розвитку банківської системи майбутнього. Завдання вищої освіти – сформувати профіль необхідних знань, навичок, компетенцій працівника через аналіз майбутнього – людини майбутнього – банківської системи майбутнього – банківського працівника майбутнього.

На думку українських роботодавців, більшість основних недоліків з якими зіштовхуються компанії, – відсутність практичних знань та уявлень про роботу в компанії, брак знань за фахом або загальноосвітніми предметами, відсутність «soft skills». Експерти вважають, що в українських ВНЗ не викладаються (або викладаються на досить низькому рівні) такі базові, але "вкрай важливі" навички, як "soft skills", і в результаті молодим фахівцям доводиться у терміновому, іноді навіть авральному, порядку надолужувати згаяне [3].

Поняття «soft skills» або «м'які навички» формується у країнах Європейського Союзу та протиставляється поняттю «hard skills» («спеціальні вузькопрофесійні навички»). «Soft skills» – соціологічний термін, який відноситься до емоційного інтелекту людини, свого роду перелік особистих характеристик, які так або інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. До цієї групи належать індивідуальні, комунікативні та управлінські навички. Часто поняття «м'які навички» називають також універсальними або функціональними компетенціями, а факт володіння ними – функціональною грамотністю. ЮНЕСКО та Європейська комісія навіть встановила мінімальний рівень такої грамотності, необхідний кожному європейцю для того, щоб бути повноцінним членом суспільства і не бути «соціальним інвалідом» [4].

В абсолютній більшості ВНЗ не приділяють належної уваги розвитку у студентів їх «soft skills», проте навчальні програми перенавантажені навчальними дисциплінами, які розвивають у студентів «hard skills», пов'язані зі знанням фундаментальних та спеціальних дисциплін, здобуттям практичної підготовки тощо. Навпаки, як тому майбутньому випускнику взаємодіяти у колективі зі співробітниками, з клієнтами, з партнерами – не навчають, хоча ці навички дуже сильно впливають на ефективність роботи співробітника.

Оскільки саме універсальні компетенції є найголовнішим козирем сучасного фахівця, компанії та рекрутингові агенції не можуть дійти згоди та визначити найважливіші з них.

Наприклад, Британська платформа інтернет-навчання SkillsYouNeed [5] виділяє персональні навички (тайм-менеджмент, саморозвиток, управління емоціями та навіть організацію харчування, догляду за тілом, спортивних тренувань, ефективного сну), інтерперсональні (комунікація, робота у команді, ведення переговорів, конфлікт-менеджмент), лідерські здібності, проведення презентацій, а також письмову майстерність і базові математичні знання.

Європейський словник навичок та компетенцій [6] пропонує свою класифікацію універсальних компетенцій, яка не є вичерпною та не враховує абсолютно всі «м'які» навички:

- організаційні (тайм-менеджмент, управління особистими фінансами, організація простору);
- когнітивні та інформаційні (креативність, логіка, швидкість читання, менеджмент знань та інформації);
- життєві (стресостійкість, емоційний інтелект, емпатія, спортивний розвиток, ефективний відпочинок);
- технічні та медіа (медіаграмотність, письменницькі навички, веб-розробка, комп'ютерна графіка, фото та відеомонтаж);
- підприємницькі (навички продажу, інтелектуальна власність, інвестиційна грамотність, проведення переговорів, івент-менеджмент);

- громадські (основи права, екологічна грамотність, громадська активність, основи міжнародних відносин);
- комунікативні (селф-брендінг, проведення презентацій, управління конфліктами, командоутворення);
- мовні (володіння рідною та іноземними мовами).

До навчання «soft skills» відносяться тренінги з мотивації, лідерства, менеджменту, роботи в команді, управління часом, проведення презентацій, продажів, особистого розвитку тощо.

Постає просте, але досить логічне питання: де студент може опанувати такі вміння та відшліфувати їх на практиці під час навчання? По-перше, будь-який студент під час навчання спілкується з викладачами, колегами, поступово розвиваючи комунікативні навички. По-друге, ще однією формою розвитку «soft-skills» є участь у студентському самоврядуванні, громадських організаціях, наукових товариствах, гуртках, КВК тощо. Така діяльність дає можливість майбутньому фахівцю вдосконалювати свої комунікативні навички та брати на себе відповідальність.

У Державному вищому навчальному закладі «Університет банківської справи» студенти мають можливість максимально здобувати досвід та уміння, які більшою мірою відносяться до «soft skills». У межах гуманістичного виховання в Університеті заохочуються й активно впроваджуються цікаві та сучасні за формою проведення проекти різноманітної тематики. Така діяльність ефективно позначається на формуванні життєвої компетентності, досвіду, самореалізації та розвитку здібностей студента. Яскравим прикладом є щорічний благодійний проект «Аукціон надій». Метою Аукціону 2016 року було дати шанс колишнім військовим (воїнам АТО, ветеранам війни в Афганістані) адаптуватися до мирного життя та досягнути успіху: започаткувати власний бізнес, пройти перекваліфікацію, тренінги та навчання, Аукціону 2015 року – збір коштів для придбання лінійки динамічних пароподіумів для реабілітації хворих в Українському науково-дослідному інституті протезування та відновлення працездатності.

Студентське самоврядування, студентське наукове товариство, студентські клуби – активні учасники громадського життя Університету. Представники цих організацій планують, організують та проводять конкурси, урочисті концерти, ярмарки вакансій, наукові конференції, круглі столи тощо. Їх розмаїття дає можливість студентам обирати, в яких брати участь, відповідно до культурних, моральних і духовних цінностей та на основі цього набувати особистісних якостей майбутнього фахівця, який відзначається активною громадянською позицією.

Майже обов'язковим для майбутнього банкіра є здобуття базової підприємницької компетентності – від нетворкінгу до фінансової грамотності та розробки інвестиційних проектів.

Фінансову грамотність ми розглядаємо як здатність учасників фінансового ринку приймати обґрунтовані рішення і вживати ефективних заходів стосовно використання грошей та управління ними. Фінансова грамотність включає відчуття власного потенціалу, спроможність використовувати набуті знання для прийняття раціональних рішень з метою поліпшення поточного та майбутнього фінансового стану суб'єкта. Основна мета фінансової грамотності – зміна поведінки особи [7].

Важливою умовою підготовки майбутнього банкіра в умовах кардинальних кадрових змін та створенні банківської системи майбутнього є посилення гуманітарної складової у навчальному процесі ВНЗ.

Значущість гуманітарної підготовки у ВНЗ підтверджується значною увагою вітчизняних науковців до її обґрунтування. Л.М.Грущенко доводить, що вивчення гуманітарних дисциплін сприяє розвитку професійної спрямованості студентів, у тому числі і покращує їх ставлення до основної фахової діяльності [8].

Поясок Т.Б. обґрунтовує зміст і форми гуманітарної підготовки майбутніх фахівців фінансово–економічного профілю, організаційні умови їх реалізації, розглядаючи таку підготовку як необхідну складову професійної освіти майбутніх економістів [9].

Необхідність посилення гуманітарної складової у навчальному процесі ВНЗ негуманітарного профілю як життєво важливої умови підготовки конкурентноспроможного фахівця підтверджується результатами соціологічного опитування роботодавців. Згідно з даними популярного рейтингу ВНЗ «Компас» за 2012 р., який реалізується у рамках програми «Сучасна освіта», «ВНЗ, який закінчив молодий фахівець, аж ніяк не є першочерговим критерієм при прийомі на роботу. ...Найбільше компаній насамперед звертають увагу на розумові навички претендентів – креативність, здатність аналізувати інформацію, системність мислення, здатність до самонавчання тощо (54%), особистісні якості (стресостійкість, гнучкість, ініціативність, відповідальність тощо; 51%), рівень розвитку практичних навичок за фахом (47%) і рівень розвитку загальних комунікативних навичок (спілкування, ведення переговорів, розв'язання конфліктів, роботи в команді, роботи із клієнтом тощо; 37%)» [3]. Як бачимо, особистісним якостям роботодавці надають більшої ваги, ніж практичним навичкам за фахом.

Дослідження європейської, американської та японської системи освіти, зокрема гуманітарної складової, дає підстави стверджувати, що соціально–гуманітарні знання, а саме їх обсяг, даються залежно від того, який статус у суспільстві буде мати людина і які соціальні ролі буде виконувати. Для громадянина, який не має вищої освіти, даються знання, необхідні для ефективного виконання ролі пересічного учасника громадського життя. Цим займається школа і коледж. Університети готують майбутню національну еліту. Відповідно, обсяг гуманітарних знань збільшується згідно міри престижності ВНЗ.

Гуманітарну освіту необхідно розглядати в якості системоутворюючого фактора в системі вищої професійної освіти, яка:

- забезпечує культурне спілкування;
- сприяє розвитку грамотності, освіченості, культури, менталітету;
- удосконалює інтелектуальні потреби особистості;
- не тільки розвиває мовленнєві, комунікативні, соціокультурні компетенції студентів, але й сприяє виникненню у них внутрішньої потреби до професійного зростання, до саморозвитку та самовдосконаленню, безперервній освіті та самоосвіті;
- залучає до вітчизняної та світової культури;
- розвиває такі особистісні якості, як відкритість, емпатію, патріотизм, повагу до інших народів та їх культур, готовність і здатність до співпраці тощо;
- посилює мотивацію до навчання та інтерес до навчальної діяльності в цілому;
- гарантує соціальну захищеність, розвиває здібності особистості до успішної побудови своєї соціальної та професійної діяльності, ефективної поведінки та взаємодії на ринку праці, тобто забезпечує умови для динамічного культурного самовизначення особистості в полі культурного, інформаційного, освітнього середовища соціуму [10].

У забезпеченні розвитку «soft skills» майбутніх банкірів важлива роль належить психологічним дисциплінам. По–перше, така підготовка спрямована та пізнання та розвиток людини як особистості. По–друге, в такій підготовці традиційно використовуються активні форми навчання, а саме тренінги, що сприяють розвитку активності та інноваційності майбутнього фахівця. По–третє, така підготовка сприятлива для формування навичок до самоосвіти як основної форми майбутнього професійного самовдосконалення.

Аналіз стану психологічної підготовки у провідних ВНЗ економічного профілю показав, що за окремим виключенням, психологічні дисципліни представлена досить слабо. У загальному циклі дисциплін переважають дисципліни економічної тематики. Психологія вивчається глибоко лише за наявності окремого напрямку підготовки.

Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи» включає дисципліну «Психологія професійного розвитку» в зміст вибіркових дисциплін професійної підготовки студентів різних напрямків освітнього ступеня «бакалавр».

Не зважаючи на недостатність підтримки викладання гуманітарних дисциплін у вітчизняних ВНЗ з боку держави, опитування студентів економічних ВНЗ та роботодавців показують необхідність гуманітарної підготовки для майбутньої професійної діяльності у сфері економіки. Студенти прагнуть до вивчення гуманітарних дисциплін для розширення своєї основної фахової компетентності, кращої підготовки до життя. Психологічний компонент підготовки дозволяє їм краще пізнати себе, навчитись мотивувати та удосконалювати себе, знаходити підходи до інших, вирішувати конфліктні ситуації, бути стресостійким [11].

Важливою складовою діяльності будь-якого фахівця є комунікативна компетенція, яка належить до ключових професійних характеристик. Існує низка характеристик, які репрезентують професійний портрет фахівця: уміти доводити, обґрунтовувати, вмотивувати, аргументувати, спростовувати, заперечувати, відхиляти, оцінювати; уміти аналізувати конфлікти, кризові ситуації і вирішувати їх; уміти перефразувати, тезово висловлюватися, володіти навичками вербалізації; володіти технікою спілкування; уміти адекватно послуговуватися тропами та риторичними фігурами; уміти використовувати «слово» для коректування поведінки співбесідника. Це лише частина професійних навичок, без яких не може бути справжнього фахівця.

Мати здібності розмовляти так, щоб тебе розуміли правильно інші, слухати і розуміти інших, уміти впливати на рішення співбесідника, ненав'язливо переконувати, створювати атмосферу довіри та взаєморозуміння – вельми важливі атрибути комунікативної професіограми.

Для забезпечення достатнього особистісного розвитку майбутніх банкірів слід розширювати склад дисциплін гуманітарної підготовки як на рівні бакалаврської, так і магістерської підготовки. Окрім дисциплін психологічної тематики, пропонувати студентам вивчення інших гуманітарних дисциплін: «Етика та естетика», «Риторика», «Бізнес-комунікації», «Соціологія», «Політологія», «Логіка» тощо.

Висновки. Отже, проведене дослідження засвідчує, що для того щоб стимулювати інновації у банківській сфері необхідні працівники нового формату, які здатні до самоосвіти, самоудосконалення, гнучкі, які швидко адаптуються до нових умов, креативні, що вміють навчати та спілкуватися з клієнтами. До випускників ВНЗ висуваються вищі вимоги до рівня знань, зростає потреба у володінні «soft skills». Надбання та розвиток «м'яких» навичок – об'єктивна вимога ринку праці. Керівництво ВНЗ має реагувати на ці запити, а в світлі ширшої автономії університетів в частині формування навчальних програм необхідно проявляти ініціативу та запроваджувати відповідні нові навчальні програми підготовки з метою посилення гуманітарної складової освіти та охоплення всього спектру розвитку «м'яких» навичок у студентів під час навчання.

Література

1. Карчева, І. Я. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції Банк 3.0. [Текст] / І. Я. Карчева. – Економічний простір. – 2015. – № 3 (19). – С. 299–305.
2. Глобальный прогноз для банковского сектора на 2016 год. Трансформация кадров. Банковский работник будущего [Электронный ресурс] / Режим доступа: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-overview-2016-rus/\\$FILE/ey-global-banking-overview-2016-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-overview-2016-rus/$FILE/ey-global-banking-overview-2016-rus.pdf).
3. Рейтинг украинских высших учебных заведений по степени удовлетворенности образованием «Компас» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.yourcompass.org/docs/2012_compas_report.pdf/
4. Коваль, К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування [Текст] / К. О. Коваль // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 2. – С. 162–167.
5. Develop the skills you need for life [Electronic resource] // SkillsYouNeed. – Available at: <https://www.skillsyouneed.com/>
6. Європейський словник навичок та компетенцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://disco-tools.eu/disco2_portal/
7. Смовженко, Т. С. Фінансова грамотність як чинник формування суспільної довіри до інститутів фінансового ринку [Текст] / Т. С. Смовженко, А. Я. Кузнецова // Творення простору суспільної довіри в Україні XXI століття : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 17–19 лютого 2016 року / відп. ред. С. М. Аржевітін ; Асоціація українських банків, ДВНЗ «УБС». – Київ : ДВНЗ «УБС», 2017. – С. 376–387.
8. Грушенко, Л. М. Формування професійно-орієнтованого ставлення до дисциплін психолого-педагогічного циклу у студентів економічного університету [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Грушенко Л. М. – Київ, 2007. – 21 с.

9. Поясок, Т. Б. Психолого–педагогічна підготовка майбутніх фахівців фінансово–економічного профілю у вищих навчальних закладах [Текст] : автореф. дис. ... д–ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Поясок Т. Б. – К., 2010. – 42 с.
10. Грозна, Н. З. Значення гуманітарної складової у професійній підготовці менеджерів–економістів у ВТНЗ [Текст] / Н. З. Грозна / Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2012. – № 6. – С. 48–52.
11. Артюшина, М. В. Психолого–педагогічна підготовка як складова вищої економічної освіти [Електронний ресурс] / М. В. Артюшина / Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/viewFile/10126>.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2017

© Чхеайло А. А., Швидка О. Б.

References

1. Karcheva, I. Ia. Suchasni tendentsii innovatsiinoho rozvytku bankiv Ukrainy v konteksti kontseptsii Bank 3.0. (2015) *Ekonomichnyi prostir*, 3(19),
2. *Globalnyiiprognoz dlia bankovskogo sektora na 2016 god. Transformatsiia kadrov. Bankovskii robotnik budushchego.* (2016). Available at: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-overview-2016-rus/\\$FILE/ey-global-banking-overview-2016-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-overview-2016-rus/$FILE/ey-global-banking-overview-2016-rus.pdf)
3. *Reiting ukrainskikh vysshykh uchebnykh zavedenii po stepeni udovletvorennosti obrazovaniem «Kompas».* Available at: http://www.yourcompass.org/docs/2012_compas_report.pdf/
4. Koval, K. O. Rozvytok «soft skills» u studentiv – ody z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia. (2015). *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, 2, 162-167.
5. *Develop the skills you need for life.* Available at: <https://www.skillsyouneed.com/>
6. *European Dictionary of Skills and Competence.* Available at http://disco-tools.eu/disco2_portal/.
7. Smovzhenko, T. S. & Kuznietsova, A. Ia. (2016, February). Finansova hramotnist yak chynnyk formuvannia suspilnoi doviry do instytutiv finansovoho rynku. (2017). *Tvorennia prostoru suspilnoi doviry v Ukraini XXI stolittia.* Lviv: DVNZ «UBS».
8. Hrushchenko, L. M. (2007). *Formuvannia profesiino–oriantovanoho stavlennia do dystsyplin psykholoho–pedahohichnoho tsyклу u studentiv ekonomichnoho universytetu.* avtoref. dys. kand.ped.nauk: 13.00.04. Kyiv.
9. Poiasok, T. B. (2010). *Psykhologo–pedahohichna pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv finansovo–ekonomichnoho profilu u vyshchykh navchalnykh zakladakh:* avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d–ra ped. nauk: 13.00.04. Kremenchuh.
10. Hrozna, N. Z. (2012). Znachennia humanitarnoi skladovoi u profesiinii pidhotovtsi menedzheriv–ekonomistiv u VTNZ (2012). *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, 6, 48-52.
11. Artiushyna, M. V. (2009). *Psykhologo–pedahohichna pidhotovka yak skladova vyshchoi ekonomichnoi osvity.* Available at: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/viewFile/10126>.

Received 08.04.2017

© Chkheailo A., Shvydka O.